כח וְיִתֶּן־לְךָ֤ הָאֱלֹהִים֙ מִטַּ֣ל הַשָּׁמַ֔יִם וּמִשְׁמַנֵּ֥י הָאָ֖רֶץ וְרֹ֣ב דָּגָ֑ן וְתִירֹֽשׁ׃

וְיִתֶּן־לְךָ֤ הָאֱלֹהִים֙ מִטַּ֣ל הַשָּׁמַ֔יִם וּמִשְׁמַנֵּ֥י הָאָ֖רֶץ וְרֹ֣ב דָּגָ֑ן וְתִירֹֽשׁ׃

וְיִתֶּן לָךְ יְיָ מִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא וּמִטּוּבָא דְאַרְעָא וּסְגִיאוּת (נ״א וְסַגְיוּת) עִיבּוּר וַחֲמָר׃

כט יַֽעַבְדוּךָ֣ עַמִּ֔ים וְיִשְׁתַּחֲוּ֥וּ (וישתחו כתיב) לְךָ֖ לְאֻמִּ֑ים הֱוֵ֤ה גְבִיר֙ לְאַחֶ֔יךָ וְיִשְׁתַּחֲוּ֥וּ לְךָ֖ בְּנֵ֣י אִמֶּ֑ךָ אֹרְרֶ֥יךָ אָר֛וּר וּמְבָרְכֶ֖יךָ בָּר֥וּךְ׃

יַֽעַבְדוּךָ֣ עַמִּ֔ים וְיִשְׁתַּחֲוּ֥וּ (וישתחו כתיב) לְךָ֖ לְאֻמִּ֑ים הֱוֵ֤ה גְבִיר֙ לְאַחֶ֔יךָ וְיִשְׁתַּחֲוּ֥וּ לְךָ֖ בְּנֵ֣י אִמֶּ֑ךָ אֹרְרֶ֥יךָ אָר֛וּר וּמְבָרְכֶ֖יךָ בָּר֥וּךְ׃

יִפְלְחָנָךְ עַמְמִין וְיִשְׁתַּעְבְּדָן לָךְ מַלְכְוָן הֱוֵי רַב לְאַחָיךְ וְיִסְגְּדוּן לָךְ בְּנֵי אִמָּךְ מְלַטְּטָיךְ יְהוֹן לִיטִין וּמְבָרָכָיךְ יְהוֹן בְּרִיכִין׃

ל וַיְהִי֩ כַּאֲשֶׁ֨ר כִּלָּ֜ה יִצְחָ֗ק לְבָרֵךְ֙ אֶת־יַעֲקֹ֔ב וַיְהִי֙ אַ֣ךְ יָצֹ֔א יָצָ֥א יַעֲקֹ֖ב מֵאֵ֣ת פְּנֵ֣י יִצְחָ֣ק אָבִ֑יו וְעֵשָׂ֥ו אָחִ֖יו בָּ֥א מִצֵּידֽוֹ׃

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּידוֹ׃

וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי יִצְחָק לְבָרָכָא יָת יַעֲקֹב וַהֲוָה בְּרַם מִפַּק נְפַק יַעֲקֹב מִלְוַת אַפֵּי יִצְחָק אֲבוּהִי וְעֵשָׂו אֲחוּהִי אֲתָא מִצֵּידֵיהּ׃

רש״י

שֶׁדֶּה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה׳, שֶׁנָּתַן בּוֹ רֵיחַ טוֹב וְזֶהוּ שְׂדֶה תַּפּוּחִים, כָּךְ דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (תענית כט:):

(כח) וְיִתֶּן־לְךָ, ״יִתֵּן וְיַחֲזֹר וְיִתֵּן״ (ב״ר סו ג). וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ: מוֹסֵב לָעִנְיָן הָרִאשׁוֹן: רְאֵה רֵיחַ בְּנִי שֶׁנָּתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּרֵיחַ שָׂדֶה וְגוֹ׳, וְעוֹד יִתֵּן לְךָ מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְגוֹ׳. מִטַּל הַשָּׁמַיִם, כְּמַשְׁמָעוֹ, וּמִדְרָשֵׁי אַגָּדָה יֵשׁ לְהַרְבֵּה פָּנִים. ([הָאֱלֹהִים], מַהוּ ״הָאֱלֹהִים״, בְּדִין — אִם רָאוּי לְךָ, יִתֵּן לְךָ, וְאִם לָאו, לֹא יִתֵּן לְךָ; אֲבָל לְעֵשָׂו אָמַר ״מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ״ — בֵּין צַדִּיק בֵּין רָשָׁע יִתֵּן לְךָ. וּמִמֶּנּוּ לָמַד שְׁלֹמֹה, כְּשֶׁעָשָׂה הַבַּיִת סִדֵּר תְּפִלָּתוֹ, יִשְׂרָאֵל — שֶׁהוּא בַּעַל אֱמוּנָה וּמַצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין לֹא יִקְרָא עָלֶיךָ תֻּגָּר. לְפִיכָךְ: — ״וְנָתַתָּ לְאִישׁ כְּכָל דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע אֶת לְבָבוֹ״ (מלכים-א׳ ח לט). אֲבָל נָכְרִי — מְחֻסָּר אֱמוּנָה, לְפִיכָךְ אָמַר: — ״אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְגוֹ׳ וְעָשִׂיתָ כְּכָל אֲשֶׁר יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי״, בֵּין רָאוּי בֵּין שֶׁאֵינוֹ רָאוּי תֵּן לוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרָא עָלֶיךָ תֻּגָּר, בְּרַשִׁ״י יָשָׁן מְדֻיָּק) (תנחומא ישן תולדות יד):

(כט) בְּנֵי אִמֶּךָ, וְיַעֲקֹב אָמַר לִיהוּדָה: ״בְּנֵי אָבִיךָ״ לְפִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים מִכַּמָּה אִמָּהוֹת — וְכָאן שֶׁלֹּא נָשָׂא אֶלָּא אִשָּׁה אַחַת, אָמַר: ״בְּנֵי אִמֶּךָ״ (ב״ר סו ד). אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ, וּבְבִלְעָם הוּא אוֹמֵר: ״מְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ וְאוֹרְרֶיךָ אָרוּר״ (במדבר כד ט) — הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּתָם יִסּוּרִים וְסוֹפָן שַׁלְוָה, וְאוֹרְרֵיהֶם וּמְצָעֲרֵיהֶם קוֹדְמִים לְמְבָרְכֵיהֶם, לְפִיכָךְ יִצְחָק הִקְדִּים קִלְלַת אוֹרְרִים לְבִרְכַּת מְבָרְכִים; וְהָרְשָׁעִים תְּחִלָּתָן שַׁלְוָה וְסוֹפָן יִסּוּרִים, לְפִיכָךְ בִּלְעָם הִקְדִּים בְּרָכָה לִקְלָלָה (ב״ר סו ד):

(ל) יָצֹא יָצָא, זֶה יוֹצֵא וְזֶה בָּא (תנחומא יא):

לא וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מַטְעַמִּים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקֻם אָבִי וְיֹאכַל מִצֵּיד בְּנוֹ בַּעֲבֻר תְּבָרְכַנִי נַפְשֶׁךָ׃

וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מַטְעַמִּים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקֻם אָבִי וְיֹאכַל מִצֵּיד בְּנוֹ בַּעֲבֻר תְּבָרְכַנִי נַפְשֶׁךָ׃

וַעֲבַד אַף הוּא תַּבְשִׁילִין וְאָעֵיל לְוָת אֲבוּהִי וַאֲמַר לַאֲבוּהִי יְקוּם אַבָּא וְיֵכוּל מִצֵּידָא דִבְרֵיהּ בְּדִיל דִּי תְּבָרְכִנַּנִי נַפְשָׁךְ׃

לב וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אָתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃

וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אָתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃

וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי מָן אָתְּ וַאֲמַר אֲנָא בְּרָךְ בּוּכְרָךְ עֵשָׂו׃

לג וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃

וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃

וּתְוָה יִצְחָק תִּוְהָא רַבָּא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר מָן הוּא דֵּיכִי דְּצָד צֵידָא וְאָעֵיל לִי וַאֲכָלִית מִכֹּלָּא עַד לָא תֵּיעוֹל וּבָרֵכְתֵּיהּ אַף בְּרִיךְ יְהֵי׃

לד כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אָנִי אָבִי׃

כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אָנִי אָבִי׃

כַּד שְׁמַע עֵשָׂו יָת פִּתְגָמֵי אֲבוּהִי וּצְוַח צְוָחָא רַבָּא וּמְרִירָא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר לַאֲבוּהִי בָּרְכְנִי אַף אֲנָא (נ״א לִי) אַבָּא׃

לה וַיֹּאמֶר בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃

וַיֹּאמֶר בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃

וַאֲמַר עַל אָחוּךְ בְּחָכְמְתָא וְקַבִּיל בִּרְכְתָךְ׃

רש״י

(לג) וַיֶּחֱרַד, כְּתַרְגּוּמוֹ: ׳וּתְוַהּ׳, לְשׁוֹן תְּמִיָּה, וּמִדְרָשׁוֹ: רָאָה גֵּיהִנָּם פְּתוּחָה מִתַּחְתָּיו (ב״ר פרק כ״ד, מדרש תנחומא יא). מִי־אֵפוֹא, לָשׁוֹן לְעַצְמוֹ, מְשַׁמֵּשׁ עִם כַּמָּה דְּבָרִים. (דָּבָר אַחֵר:) ׳אֵיפוֹא׳ — ׳אַיֵּה פֹּה׳. — ׳מִי הוּא וְאֵפוֹא הוּא הַצָּד צַיִד׳. וָאֹכַל מִכֹּל, מִכָּל טְעָמִים שֶׁבִּקֵּשְׁתִּי לְטַעֵם טָעַמְתִּי בּוֹ (ב״ר סז ב). גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה, שֶׁלֹּא תֹּאמַר: ׳אִלּוּלֵי שֶׁרִמָּה יַעֲקֹב לְאָבִיו, לֹא נָטַל אֶת הַבְּרָכוֹת׳, לְכָךְ הִסְכִּים וּבֵרְכוֹ מִדַּעְתּוֹ (ב״ר סז ב):

(לה) בְּמִרְמָה, בְּחָכְמָה:

לו וַיֹּ֫אמֶר הֲכִי֩ קָרָ֨א שְׁמ֜וֹ יַעֲקֹ֗ב וַיַּעְקְבֵ֨נִי֙ זֶ֣ה פַעֲמַ֔יִם אֶת־בְּכֹרָתִ֣י לָקָ֔ח וְהִנֵּ֥ה עַתָּ֖ה לָקַ֣ח בִּרְכָתִ֑י וַיֹּאמַ֕ר הֲלֹא־אָצַ֥לְתָּ לִּ֖י בְּרָכָֽה׃

וַיֹּ֫אמֶר הֲכִי֩ קָרָ֨א שְׁמ֜וֹ יַעֲקֹ֗ב וַיַּעְקְבֵ֨נִי֙ זֶ֣ה פַעֲמַ֔יִם אֶת־בְּכֹרָתִ֣י לָקָ֔ח וְהִנֵּ֥ה עַתָּ֖ה לָקַ֣ח בִּרְכָתִ֑י וַיֹּאמַ֕ר הֲלֹא־אָצַ֥לְתָּ לִּ֖י בְּרָכָֽה׃

וַאֲמַר יָאוּת קְרָא שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב וְחַכְּמַנִי דְּנָן תַּרְתֵּין זִמְנִין יָת בְּכֵירוּתִי נְסִיב וְהָא כְּעַן קַבִּיל בִּרְכְּתִי וַאֲמַר הֲלָא שְׁבַקְתָּ לִי בִּרְכְּתָא׃

לז וַיַּ֨עַן יִצְחָ֜ק וַיֹּ֣אמֶר לְעֵשָׂ֗ו הֵ֣ן גְּבִ֞יר שַׂמְתִּ֥יו לָךְ֙ וְאֶת־כָּל־אֶחָ֔יו נָתַ֖תִּי לוֹ֙ לַעֲבָדִ֔ים וְדָגָ֥ן וְתִירֹ֖שׁ סְמַכְתִּ֑יו וּלְכָ֣ה אֵפ֔וֹא מָ֥ה אֶעֱשֶׂ֖ה בְּנִֽי׃

וַיַּ֨עַן יִצְחָ֜ק וַיֹּ֣אמֶר לְעֵשָׂ֗ו הֵ֣ן גְּבִ֞יר שַׂמְתִּ֥יו לָךְ֙ וְאֶת־כָּל־אֶחָ֔יו נָתַ֖תִּי לוֹ֙ לַעֲבָדִ֔ים וְדָגָ֥ן וְתִירֹ֖שׁ סְמַכְתִּ֑יו וּלְכָ֣ה אֵפ֔וֹא מָ֥ה אֶעֱשֶׂ֖ה בְּנִֽי׃

וַאֲתֵיב יִצְחָק וַאֲמַר לְעֵשָׂו הָא רַב שַׁוִּתֵּיהּ לָךְ (נ״א עִלַּוָךְ) וְיָת כָּל אֲחוֹהִי יְהָבִית לֵיהּ לְעַבְדִּין וְעִיבוּר וַחֲמָר סְעִדְתֵּיהּ וְלָךְ הָכָא מָה אֶעְבֵּיד בְּרִי׃

לח וַיֹּ֨אמֶר עֵשָׂ֜ו אֶל־אָבִ֗יו הַבְרָכָ֨ה אַחַ֤ת הִוא־לְךָ֙ אָבִ֔י בָּרְכֵ֥נִי גַם־אָ֖נִי אָבִ֑י וַיִּשָּׂ֥א עֵשָׂ֛ו קֹל֖וֹ וַיֵּֽבְךְּ׃

וַיֹּ֨אמֶר עֵשָׂ֜ו אֶל־אָבִ֗יו הַבְרָכָ֨ה אַחַ֤ת הִוא־לְךָ֙ אָבִ֔י בָּרְכֵ֥נִי גַם־אָ֖נִי אָבִ֑י וַיִּשָּׂ֥א עֵשָׂ֛ו קֹל֖וֹ וַיֵּֽבְךְּ׃

וַאֲמַר עֵשָׂו לַאֲבוּהִי הֲבִרְכְּתָא חֲדָא הִיא לָךְ אַבָּא בָּרֵךְ לִי אַף אֲנָא אַבָּא וַאֲרֵים עֵשָׂו קָלֵיהּ וּבְכָא׃

לט וַיַּ֥עַן יִצְחָ֛ק אָבִ֖יו וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֑יו הִנֵּ֞ה מִשְׁמַנֵּ֤י הָאָ֙רֶץ֙ יִהְיֶ֣ה מֽוֹשָׁבֶ֔ךָ וּמִטַּ֥ל הַשָּׁמַ֖יִם מֵעָֽל׃

וַיַּ֥עַן יִצְחָ֛ק אָבִ֖יו וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֑יו הִנֵּ֞ה מִשְׁמַנֵּ֤י הָאָ֙רֶץ֙ יִהְיֶ֣ה מֽוֹשָׁבֶ֔ךָ וּמִטַּ֥ל הַשָּׁמַ֖יִם מֵעָֽל׃

וַאֲתֵיב יִצְחָק אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא מִטּוּבָא דְאַרְעָא יְהֵא מוֹתְבָךְ וּמִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא מִלְּעֵלָּא׃

רש״י

(לו) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ, לְשׁוֹן תֵּימַהּ הוּא, כְּמוֹ: ״הֲכִי־אָחִי אַתָּה״ (להלן כט טו) — ׳שֶׁמָּא לְכָךְ נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, עַל שֵׁם סוֹפוֹ, שֶׁהוּא עָתִיד לְעָקְבֵנִי׳. [וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַעֲמַיִם], תַּנְחוּמָא (תנחומא ישן אליהו כג): לָמָּה חָרַד יִצְחָק, אָמַר: ׳שֶׁמָּא עָוֹן יֵשׁ בִּי שֶׁבֵּרַכְתִּי הַקָּטָן לִפְנֵי הַגָּדוֹל וְשִׁנִּיתִי סֵדֶר הַיַּחַס׳, הִתְחִיל עֵשָׂו מְצַעֵק: ״וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַעֲמַיִם״, אָמַר לוֹ אָבִיו: ׳מֶה עָשָׂה לְךָ׳, אָמַר לוֹ: ״אֶת־בְּכֹרָתִי לָקָח״, אָמַר: ׳בְּכָךְ הָיִיתִי מֵצֵר וְחָרֵד, שֶׁמָּא עָבַרְתִּי עַל שׁוּרַת הַדִּין. עַכְשָׁו, לַבְּכוֹר בֵּרַכְתִּי: ״גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה״׳. וַיַּעְקְבֵנִי, כְּתַרְגּוּמוֹ ׳וּכְמַנִי׳ — ׳אֲרָבַנִי׳. ״וְאָרַב״ (דברים יט יא), ׳וְכַמַּן׳, וְיֵשׁ מְתַרְגְּמִין: ׳וְחַכְּמַנִי׳ — נִתְחַכֶּם לִי. אָצַלְתָּ, לְשׁוֹן הַפְרָשָׁה, כְּמוֹ ״וַיָּאצֶל״ (במדבר יא כה) (ס״א: ״וַיַּצֵּל״ (להלן לא ט)).

(לז) הֵן גְּבִיר, בְּרָכָה זוֹ שְׁבִיעִית הִיא, וְהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ רִאשׁוֹנָה, אֶלָּא אָמַר לוֹ: ׳מַה תּוֹעֶלֶת לְךָ בִּבְרָכָה, אִם תִּקְנֶה נְכָסִים, שֶׁלּוֹ הֵם, שֶׁהֲרֵי גְּבִיר שַׂמְתִּיו לְךָ וּמַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד, קָנָה רַבּוֹ (ב״ר סז ה). וּלְכָה אֵפוֹא מָה אֶעֱשֶׂה, אַיֵּה, אֵפוֹא, אֲבַקֵּשׁ מַה לַּעֲשׂוֹת לְךָ׃

(לח) הַבְרָכָה אַחַת, הֵ״א זוֹ מְשַׁמֶּשֶׁת לְשׁוֹן תֵּימַהּ, כְּמוֹ: ״הַבְּמַחֲנִים״, ״הַשְּׁמֵנָה הִיא״, (במדבר יג יט-כ) ״הַכְּמוֹת נָבָל״ (שמואל-ב׳ ג לג):

(לט) מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְגוֹ׳, זוֹ אִיטַלְיָ״א שֶׁל יָוָן (ב״ר סז ו):

מ וְעַל־חַרְבְּךָ תִחְיֶה וְאֶת־אָחִיךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ׃
וְעַל־חַרְבְּךָ תִחְיֶה וְאֶת־אָחִיךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ׃
וְעַל חַרְבָּךְ תֵּיחֵי וְיָת אָחוּךְ תִּפְלָח וִיהֵי כַּד יַעְבְּרוּן בְּנוֹהִי עַל פִּתְגָמַי אוֹרַיְתָא וְתַעְדֵּי נִירֵיהּ מֵעַל צַוְּרָךְ׃

מא וַיִּשְׂטֵם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל אָבִי וְאַהַרְגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי׃
וַיִּשְׂטֵם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל אָבִי וְאַהַרְגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי׃
וּנְטַר עֵשָׂו דְּבָבוּ לְיַעֲקֹב עַל בִּרְכְתָא דִּי בָרְכֵיהּ אֲבוּהִי וַאֲמַר עֵשָׂו בְּלִבֵּיהּ יִקְרְבוּן יוֹמֵי אֵבְלֵיהּ דְּאַבָּא וְאֶקְטוֹל יָת יַעֲקֹב אָחִי׃

מב וַיֻּגַּד לְרִבְקָה אֶת־דִּבְרֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם לְךָ לְהָרְגֶךָ׃
וַיֻּגַּד לְרִבְקָה אֶת־דִּבְרֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם לְךָ לְהָרְגֶךָ׃
וְאִתְחַוָּה לְרִבְקָה יָת פִּתְגָמֵי עֵשָׂו בְּרַהּ רַבָּא וּשְׁלָחַת וּקְרַת לְיַעֲקֹב בְּרַהּ זְעֵירָא וַאֲמֶרֶת לֵיהּ הָא עֵשָׂו אָחוּךְ כְּמִן לָךְ לְמִקְטְלָךְ׃

מג וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לְךָ אֶל־לָבָן אָחִי חָרָנָה׃
וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לְךָ אֶל־לָבָן אָחִי חָרָנָה׃
וּכְעַן בְּרִי קַבֵּל מִנִּי וְקוּם אְזֵיל לָךְ לְוַת לָבָן אָחִי לְחָרָן׃

מד וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ׃
וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ׃
וְתֵתֵיב עִמֵּיהּ יוֹמִין זְעֵירִין עַד דְּיִתוּב רוּגְזָא דְּאָחוּךְ׃

רש"י

(מ) וְעַל־חַרְבְּךָ, כְּמוֹ 'בְּחַרְבְּךָ'. יֵשׁ 'עַל' שֶׁהוּא בִּמְקוֹם אוֹת בֵּי"ת, כְּמוֹ: "עֲמַדְתָּם עַל חַרְבְּכֶם" (יחזקאל לג כו), 'בְּחַרְבְּכֶם', "עַל צִבְאֹתָם" (שמות ו כו), 'בְּצִבְאוֹתָם'. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר [תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ], "תָּרִיד" — לְשׁוֹן צַעַר כְּמוֹ: "אָרִיד בְּשִׂיחִי" (תהלים נה ג), כְּלוֹמַר — 'כְּשֶׁיַּעַבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַתּוֹרָה וְיִהְיֶה לְךָ פִּתְחוֹן פֶּה לְהִצְטַעֵר עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁנָּטַל "וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ" וְגוֹ' (ב"ר סז ז):

(מא) יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל אָבִי, כְּמַשְׁמָעוֹ — שֶׁלֹּא אֶצְעַר אֶת אַבָּא, וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה לְכַמָּה פָּנִים יֵשׁ:

(מב) וַיֻּגַּד לְרִבְקָה, בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ הֻגַּד לָהּ מַה שֶּׁעָשָׂו מְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ (ב"ר סז ט). מִתְנַחֵם לְךָ, 'נִחַם עַל הָאֲחָוָה' — לַחְשׁוֹב מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת, לְהִתְנַכֵּר לְךָ וּלְהָרְגְךָ. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה: כְּבָר אַתָּה מֵת בְּעֵינָיו וְשָׂתָה עָלֶיךָ כּוֹס שֶׁל תַּנְחוּמִים (ב"ר סז ט). וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ: לְשׁוֹן תַּנְחוּמִים, מִתְנַחֵם הוּא עַל הַבְּרָכוֹת בַּהֲרִיגָתְךָ:

(מד) אֲחָדִים, 'מוּעָטִים':

מה עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ וְשָׁכַח אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לּוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד׃

עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ וְשָׁכַח אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לּוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד׃

עַד דִּיתוּב רוּגְזָא דְאָחוּךְ מִנָּךְ וְיִתְנְשֵׁי יָת דִּי עֲבַדְתָּ לֵיהּ וְאֶשְׁלַח וְאֶדְבְּרִנָּךְ מִתַּמָּן לְמָה אֶתְכַּל אַף תַּרְוֵיכוֹן יוֹמָא חָד׃

מו וַתֹּאמֶר רִבְקָה אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיַּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חֵת אִם־לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חֵת כָּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי חַיִּים׃

וַתֹּאמֶר רִבְקָה אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיַּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חֵת אִם־לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חֵת כָּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי חַיִּים׃

וַאֲמֶרֶת רִבְקָה לְיִצְחָק עָקִית בְּחַיַּי מִן קֳדָם בְּנַת חִתָּאָה אִם נְסִיב יַעֲקֹב אִתְּתָא מִבְּנַת חִתָּאָה כְּאִלֵּין מִבְּנַת אַרְעָא לְמָה לִי חַיִּים׃

כח א וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן׃

וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן׃

וּקְרָא יִצְחָק לְיַעֲקֹב וּבָרִיךְ יָתֵיהּ וּפַקְּדֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ לָא תִסַּב אִתְּתָא מִבְּנַת כְּנָעַן׃

ב קוּם לֵךְ פַּדֶּנָה אֲרָם בֵּיתָה בְתוּאֵל אֲבִי אִמֶּךָ וְקַח־לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן אֲחִי אִמֶּךָ׃

קוּם לֵךְ פַּדֶּנָה אֲרָם בֵּיתָה בְתוּאֵל אֲבִי אִמֶּךָ וְקַח־לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן אֲחִי אִמֶּךָ׃

קוּם אֲזֵיל לְפַדַּן אֲרָם לְבֵית בְּתוּאֵל אֲבוּהָא דְאִמָּךְ וְסַב לָךְ מִתַּמָּן אִתְּתָא מִבְּנַת לָבָן אֲחוּהָא דְאִמָּךְ׃

ג וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים׃

וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים׃

וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ יָתָךְ וְיַפְשָׁךְ וְיַסְגְּנָךְ וּתְהֵי לְכִנְשַׁת שִׁבְטִין׃

רש"י

(מה) לָמָּה אֶשְׁכַּל, ׳אֶהְיֶה שַׁכּוּלָה מִשְּׁנֵיכֶם׳. (לְמַד עַל) הַקּוֹבֵר אֶת בָּנָיו (שֶׁ)קָּרוּי ׳שַׁכּוּל׳, וְכֵן בְּיַעֲקֹב אָמַר: ״כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי, שָׁכָלְתִּי״ (להלן מג יד). גַּם־שְׁנֵיכֶם, אִם יָקוּם עָלֶיךָ וְאַתָּה תַּהַרְגֶנּוּ, יַעַמְדוּ בָּנָיו וְיַהַרְגוּךָ. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נִזְרָקָה בָּהּ וְנִתְנַבְּאָה שֶׁבְּיוֹם אֶחָד יָמוּתוּ, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּפֶרֶק ׳הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ׳ (סוטה יג.):

(מו) קַצְתִּי בְחַיַּי, ׳מָאַסְתִּי בְּחַיַּי׳:

(ב) פַּדֶּנָה, כְּמוֹ ׳לְפַדָּן׳. בֵּיתָה בְתוּאֵל, ׳לְבֵית בְּתוּאֵל׳ — כָּל תֵּבָה שֶׁצְּרִיכָה לָמֶ״ד בְּתְחִלָּתָהּ, הִטִּיל לָהּ ה״א בְּסוֹפָהּ (יבמות יג.):

(ג) וְאֵל שַׁדַּי [יְבָרֵךְ אֹתְךָ], ׳מִי שֶׁדַּי בְּבִרְכוֹתָיו לַמְּתֻבָּרְכִין מִפִּיו, יְבָרֵךְ אוֹתְךָ׳:

ד וְיִתֶּן־לְךָ֞ אֶת־בִּרְכַּ֣ת אַבְרָהָ֗ם לְךָ֤ וּלְזַרְעֲךָ֙ אִתָּ֔ךְ לְרִשְׁתְּךָ֖ אֶת־אֶ֣רֶץ מְגֻרֶ֑יךָ אֲשֶׁר־נָתַ֥ן אֱלֹהִ֖ים לְאַבְרָהָֽם׃

וְיִתֶּן־לְךָ֞ אֶת־בִּרְכַּ֣ת אַבְרָהָ֗ם לְךָ֤ וּלְזַרְעֲךָ֙ אִתָּ֔ךְ לְרִשְׁתְּךָ֖ אֶת־אֶ֣רֶץ מְגֻרֶ֑יךָ אֲשֶׁר־נָתַ֥ן אֱלֹהִ֖ים לְאַבְרָהָֽם׃

וְיִתֶּן לָךְ יָת בִּרְכְּתָא דְאַבְרָהָם לָךְ וְלִבְנָיךְ עִמָּךְ לְמֵירְתָךְ יָת אַרַע תּוֹתָבוּתָךְ דִּי יְהַב יְיָ לְאַבְרָהָם׃ שביעי

רש"י

(ד) אֶת־בִּרְכַּת אַבְרָהָם, שֶׁאָמַר לוֹ: ״וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל״, ״וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ״ — יִהְיוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּשִׁבִילְךָ, מִמְּךָ יֵצֵא אוֹתוֹ הַגּוֹי וְאוֹתוֹ הַזֶּרַע הַמְּבֹרָךְ׃